

Eduskunnan sivistysvaliokunta
SiV@eduskunta.fi

Asia: Sivistysvaliokunta tiistai 26.5.2026 klo 12.00 / opintosetelikokeilu / Asiantuntijakuuleminen

Jyväskylän yliopisto kiittää mahdollisuudesta kommentoida avoimen korkeakouluopetuksen opintoseteliä koskevaa hallituksen esitystä.

Jyväskylän yliopisto näkee avoimen korkeakouluopetuksen opintosetelikokeiluun liittyvän kehittämistyön sekä yhteistyön korkeakoulujen kanssa erittäin arvokkaana, kannatettavana ja tarpeellisena, sillä se edistää nuorten hyvinvointia, tukee heidän opintopolkujensa rakentumista ja vahvistaa avoimen korkeakouluopetuksen saavutettavuutta ja laatua. Opintoseteli tarjoaa ilman opiskelupaikkaa jääneille nuorille mahdollisuuden tutustua eri koulutusaloihin ja vahvistaa akateemisia valmiuksia tai hyödyntää välivuoden edistämällä niitä opintoja, joihin nuori pyrkii hakeutumaan. Kokeilu edistää tietoisempia koulutusvalintoja ja tukee sujuvampaa siirtymistä tutkinto-opiskelijaksi sekä nopeuttaa tutkinnon valmistumista.

Opintosetelin käytännön toteutukseen liittyy kuitenkin riskejä, jotka on hyvä tiedostaa ja pyrkiä minimoimaan. Riskit liittyvät ennen kaikkea kokeilun tiukkaan aikatauluun, tietojärjestelmiin, kielirajaukseen, tiedottamiseen sekä opintosetelillä opiskelevien toimeentuloon.

Opin.fi-alustaan on jouduttu rakentamaan uusia toiminnallisuuksia vastaamaan opintosetelikokeilun kohderyhmää. Opin.fi -alustan lisäksi korkeakoulujen käyttämiin opintotietojärjestelmiin ja eri järjestelmien välisiin rajapintoihin on jouduttu ja joudutaan tekemään muutoksia tiukalla aikataululla eikä mahdollisuutta niiden toimivuuden testaamiselle juurikaan ole. Tämä on tuonut ylimääräisiä kehittämiskustannuksia ja nostaa riskiä kokeilun ensimmäisen vaiheen toteuttamiselle ja voi vaikeuttaa opintoihin ilmoittautumisen sujuvuutta alkuvaiheessa.

Opintoseteliä koskeva valtakunnallinen tiedottaminen ja markkinointi on ollut vähäistä ja sitä toivotaan lisättävän ja systematisoitavan. Vastuu opintoseteliä koskevasta viestinnästä ei voi olla ainoastaan korkeakouluilla. Viestinnän viivästyminen voi näkyä opintosetelin alkuvaiheen ilmoittautumismäärissä.

Esityksessä jää edelleen epäselväksi työttömyysetuudella olevien nuorten mahdollisuudet hyödyntää opintoseteliä kokonaisuudessaan. Kun työ- ja elinkeinoministeriössä samaan aikaan valmistellaan esitystä työnhakijan avointen korkeakouluopintojen aikaista työttömyysturva-oikeutta koskevaksi lainsäädännöksi, täytyy näiden lainsäädäntöjen täydentää toisiaan ja huomioida mahdolliset ristiriidat. Opintosetelikokeilun onnistumiselle on tärkeää, että työvoimapolitiisin perustein

myös alle 25-vuotiaat opintosetelikokeiluun osallistuvat voivat opiskella työttömyysetuuttaan menettämättä avoimia korkeakouluopintoja. Huolet toimeentulosta ja työttömyysturvaetuuksiin liittyvä byrokratia saattavat vaikuttaa nuorten halukkuuteen hyödyntää opintoseteliä tarkoitetulla tavalla.

Lausuntokierroksen jälkeen tullut muutos kokeilun rajauksesta koskemaan ainoastaan suomen- ja ruotsinkielisiä opintoja on hämmästyttävä, ja käytännön toteutus aiheuttaa lisäkehittämistä tietojärjestelmiin ja niiden välisiin rajapintoihin ja siten lisää riskejä jo ennestään tiukassa aikataulussa. Valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista ja erikoistumiskoulutuksista (794/2004) määrittää 7 §:ssä, että alemman korkeakoulututkinnon suorittaneella tulee olla riittävä viestintä- ja kielitaito oman alansa tehtäviin sekä kansainväliseen toimintaan ja yhteistyöhön. Kieli- ja viestintäopintoja suositellaan suoritettavaksi usein osana avoimen yliopiston väyläopintoja. On tarkoituksenmukaista, että myös opintosetelikokeiluun osallistuvat voivat näitä taitoja tuottavia opintoja suorittaa osana opintosetelikokeilua. On myöskin tärkeää huolehtia, että kielirajaus ei rajaa opintosetelin piiristä pois yliopistojen vieraiden kielten opintoja, joihin kannustaminen on jo kansallisen kielivarannon säilyttämisenkin kannalta tärkeää.

Jyväskylän yliopisto haluaa kiittää hallituksen esityksen ohjausta koskevasta muotoilusta, jonka mukaan yliopisto järjestää opintoihin hakeutumiseen ja niiden suorittamiseen liittyvää ohjausta. Tämä muotoilu vastaa toisen asteen, korkea-asteen ja muiden ohjausalan toimijoiden (esim. Ohjaamot) välistä työnjakoa ja on selkeämpi kuin lausunnolla olleen luonnoksen muotoilu.